

פרשת תרומה

Adk1010@gmail.com

הרב ארי דוד קאהן

1. שמות פרק כה

(א) וַיְדַבֵּר ה' אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: (ב) דַּבֵּר אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ-לִי תְרוּמָה מֵאֵת כָּל-אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבָבוֹ תִקְחוּ אֶת-תְּרוּמָתִי: (ג) וְזֹאת הַתְּרוּמָה אֲשֶׁר תִּקְחוּ מֵאִתְּכֶם זָהָב וְכֶסֶף וְנִחְשֵׁת: (ד) וּתְכַלֶּת וְאַרְגָּמָן וְתוֹלַעַת שָׁנִי וְשֵׁשׁ וְעִזִּים: (ה) וְעֹרֹת אֵילָם מְאָדָּמִים וְעֹרֹת תְּחָשִׁים וְעֻצְי שִׁטִּים: (ו) שֶׁמֶן לְמָאֵר בְּשָׂמִים לְשֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְלִקְטֹרֶת הַסַּמִּים: (ז) אֲבִי-שֵׁהֶם וְאֲבֵי מְלָאִים לְאֹפֶד וְלַחֹשֶׁן: (ח) וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֹתַי בְּתוֹכְכֶם:

2. שמות פרק כה

(טז) וְנָתַתְּ אֶל-הָאָרוֹן אֵת הָעֵדוּת אֲשֶׁר אָתַן אֵלֶיךָ: (יז) וְעָשִׂיתָ כַּפֹּת זָהָב טְהוֹר אֲמֹתַיִם וְחָצִי אֲרָפֶה וְאָמָה וְחָצִי רַחְבָּה: (יח) וְעָשִׂיתָ שְׁנַיִם פָּרָבִים זָהָב מְקֻשָּׁה תַעֲשֶׂה אֹתָם מִשְׁנֵי קָצוֹת הַכַּפֹּת: (יט) וְעָשִׂה פָּרוּב אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה וּכְרוֹבֵב-אֶחָד מִקְצֵה מִזֶּה מִן-הַכַּפֹּת תַעֲשׂוּ אֵת-הַפָּרָבִים עַל-שְׁנֵי קְצוֹתָיו: (כ) וְהָיוּ הַפָּרָבִים פְּרָשֵׁי כְנָפַיִם לְמַעַלָּה סֹכְכִים בְּכַנְפֵיהֶם עַל-הַכַּפֹּת וּפְנֵיהֶם אִישׁ אֶל-אֶחָיו אֶל-הַכַּפֹּת יִהְיוּ פְּנֵי הַפָּרָבִים: (כא) וְנָתַתְּ אֶת-הַכַּפֹּת עַל-הָאָרוֹן מִלְמַעְלָה וְאֶל-הָאָרוֹן תַתֵּן אֶת-הָעֵדוּת אֲשֶׁר אָתַן אֵלֶיךָ: (כב) וְנוֹעַדְתִּי לָךְ שָׁמַיְךָ וְדַבַּרְתִּי אִתְּךָ מֵעַל הַכַּפֹּת מִבֵּין שְׁנֵי הַפָּרָבִים אֲשֶׁר עַל-הָאָרוֹן הָעֵדוּת אֵת כָּל-אֲשֶׁר אֶצְוֶה אוֹתְךָ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

3. רש"י שמות פרק כה

[יח] כרובים - דמות פרצוף תינוק להם:

4. רש"י שמות פרשת תרומה פרק כה פסוק יח

[יח] כרובים - עופות. כדכת' את כרוב ממשח הסוכך, עוף גדול בעל כנפים. וחכמים פירשו פני תינוק:

5. בעל הטורים שמות פרשת תרומה פרק כה פסוק יח

שנים כרובים וגוי' ופניהם איש אל אחיו. כמו שני חברים שנושאים ונותנים בדברי תורה:

6. רבינו בחיי שמות פרשת תרומה פרק כה פסוק יח

ועשית שנים כרובים זהב. ע"ד הפשט הכרובים במקדש ובמשכן מופת ועדות למציאות מלאכים, שכשם שנצטוינו באמונת מציאות השי"ת והוא עקר הראשון מעקרי התורה, וכענין שכתוב: (לעיל כ, ב) "אנכי ה' אלהיך", כן נצטוינו שנאמין מציאות המלאכים והוא העקר השני, לפי שהמלאכים הם המשפיעים כח השכל ומשימים הדבור בפי הנביאים במצות השי"ת, שאלמלא כן אין נבואה, ואם אין נבואה אין תורה, ומפני זה צוה הכתוב מעשה הכרובים להורות על מציאות המלאכים, ומה שהיו שנים ולא אחד כדי שלא תחשוב שהוא צורת האל הנעבד. ואם תאמר יש לך להסתפק בשתי רשויות, אין זאת שהרי היו פורשים כנפים למעלה מקבלים שפע כח הבא להם מלמעלה, זהו דעת הרמב"ם ז"ל בענין הכרובים עם קצת לשונו.

7. שמות פרק כ: כ

לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהִי כֶסֶף וְאֱלֹהֵי זָהָב לֹא תַעֲשׂוּ לָכֶם:

8. מדרש אגדה (בובר) שמות פרשת תרומה פרק כה סימן יח

[יח] ועשית שנים כרובים. והלא אמר לך וצוך במעמד הר סיני לא תעשה לך פסל וכל תמונה (שמות כ' ד'). לא קשיא, לך לא תעשה אבל לי עשה, כיוצא בו מחלליה מות יומת וגוי' (שמות ל"א י"ד) ובמקום אחר אומר וביום השבת שני כבשים (במדבר כ"ח ט'), כיוצא בו ערות אשת אחיך וגוי' (ויקרא י"ח ט"ז), ואמר אחר מכאן יבמה יבוא עליה (דברים כ"ה ה'):

9. רש"י שמות פרק כ

לא תעשון אתי - לא תעשון דמות שמשי המשמשים לפני במרום: אלהי כסף - בא להזהיר על הכרובים, שאתה עושה לעמוד אתי, שלא יהיו של כסף, שאם שניתם לעשותם של כסף הרי הן לפני כאלהות: ואלהי זהב - בא להזהיר שלא יוסיף על שנים, שאם עשית ארבעה, הרי הן לפני כאלהי זהב: לא תעשו לכם - לא תאמר הריני עושה כרובים בבתי כנסיות ובבתי מדרשות כדרך שאני עושה בבית עולמים, לכך נאמר לא תעשו לכם:

10. בראשית פרק ג

ז ותפקחנה עיני שניהם וידעו כי עירמם הם ויתפרו עליה תאנה ויעשו להם חגרת: ח וישמעו את-קול ה' אלהים מתהלך בגן לרוח היום ויתחבא האדם ואשתו מפני ה' אלהים בתוך עץ הגן:

11. בראשית פרק ג

כד ויגרש את-האדם וישכן מקדם לגן-עדן את-הכרובים ואת להט החרב המתהפכת לשומר את-דרך עץ החיים:

12. רש"י בראשית פרשת בראשית פרק ג פסוק כד

את הכרובים - מלאכי חבלה:

13. תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יג עמוד ב

מאי כרוב? אמר רבי אבהו, פרביא, שכן קורין בפביל לינוקא, רביא

14. רש"י מסכת חגיגה דף יג עמוד ב

פרביא - פני תינוק.

15. ריקאנטי בראשית פרשת בראשית פרק ג פסוק כד

ויגרש את האדם וישכן מקדם לגן עדן את הכרובים ואת להט החרב המתהפכת לשומר את דרך עץ החיים [שם כד]. בראשית רבה [כא, ט] להט החרב על שם משרתיו אש לוחט, המתהפכת שהן מתהפכות, פעמים אנשים, פעמים נשים, פעמים רוחות, פעמים מלאכים. וכשתבין זה תבין מה טעם באו השמות פעמים בלשון זכר ופעמים בלשון נקיבה, כמו [ויקרא ט, ד] כי היום יי נראה אליכם, כי הרמז הוא למדת הדין על שהיא נפעלת מקבלת אצילות מזולתה, וכן אם ככה את עושה לי [במדבר יא, טו]. ענין אחר המתהפכת רמז למדת הדין שפעמים מתהפכת למדת רחמים. ודע והבן כי אף על פי שפירשנו כל הפרשה כולה על דרך הסוד, מכל מקום גם הפשט אמת ויציב בעץ החיים ועץ הדעת והנהרות והכרובים ולהט החרב. וכבר העידו כמה פעמים אנשים שנשרפו בברק להט החרב, וכולם היו בעלי הפילוסופיא קדומה אשר נטו ברוב דבריהם אחר דברי רבותינו זכרונם לברכה. ומאז נתבטלו ובאו ארסטו ותלמידיו הרשעים, ונטו מדרך התורה לגמרי אחר סברתם ומופתיהם הנקראת לבעלי הקבלה אחיזת עינים.

16. אבן עזרא בראשית שיטה אחרת - פירוש פרק ג פסוק כד

וטעם לשנות הכתוב לאמר ויגרש כאשר גרש את האדם השכין מקומו הכרובים. מקדם - ממזרח. כי שם פתח הגן באמת ובסוד. ומלת כרובים - צורות. והעד: את כרוב ממשך הסוכך [יחז' כח, יד]. ואמר יחזקאל פני [צ"ל ראש] הכרובים [יחזקאל י, א], והוא השור [צ"ל החיה] שהזכיר בתחלה [ברא' א, כא], על כן הודיעו כאילו אמר הצורה שהזכרתי. ואמר על פני אדם ונשר ושור ואריה כי כרובים המה [שם י, כ]. וטעם הכרובים - צורות מפחידות רואיהם. ובידם להט החרב. וטעם המתהפכת - שיש לה [להב] משני צדיה:

17. חזקוני בראשית פרשת בראשית פרק ג פסוק כד

הכרובים צורות מפחידות את רואיהן, ובידם להט החרב המתהפכת שיש לה להט משני צדדיה.

18. פירוש הרא"ש על התורה בראשית פרשת פסוק כד
את הכרובים. השוורין שהיו חורשין בגי"ע כמא דאיתמר כרוב ארעא למיעל לאפרת שקודם לכן היה אדם חורש בגן וכשגרשו וישם ב' מלאכים בדמות שוורים:

19. הכתב והקבלה בראשית פרשת פסוק כד
וישכן מקדם לגי"ע את הכרובים וגו'. כלומר כאשר גורש האדם אל מקדם לגי"ע, השכין הוא יתברך בו שני ענינים אלה, הכרובים, והחרב המתהפכת, מצד נפש המשכלת שבו מעותד להתדמות לכרובים הפורשים בכנפים למעלה, והיכולת ביד האדם לעבוד את קונו כאחד מצבאי מרום במרום להתהלך לפני ה' בדרך עץ חיי התורה והעבודה, אמנם מצד נפש המתאוה שבו הוא מעותד אל המלחמה הפנימית, וחרב המתהפכת תמיד בידו כי הנפש המתאוה ללכת תמיד כפי שרירות יצר הרע, חרב משחית בידה לפרוץ פרצות בחקי הצדק והיושר, ולהתמרמר על עול התורה והעבודה, ... וקצת רמזים לפי זה מצאתי בדברי רבותינו ערש"י (יחזקאל כ"ח) את כרוב ממשח הסוכך הנאמר במלך צור, דרבותינו (באגדת ב"ב ע"ה) שם **כרוב הוא תאר לאדם הראשון**, וכאן על חרב המתהפכת אמרו ברבה, חרב תורה שנאמר חרב פיפיות בידם, כי ע"י התורה האדם כאלו אוטו חרב בידו לעמוד נגד מעוז היצר להשביתם מן הלב, כמ"ש בראתי יצה"ר בראתי לו תבלין תורה, ... הה"ד אשר עשה האלהים את האדם ישר וגו' כדין אתהפך לבייהו זמנין לטב זמנין לביש וכו' וכדין אשתני אדם לכמה גוונין זמנין דינא זמנין רחמי זמנין מותא זימנין חייא, ולא קאים בקיומא תדיר בחד מנייהו, בגין דההוא אתר גורם ליה, ועל דא חרב המתהפכת, המתהפכת מסטרא דא לסטרא דא מטב לביש מרחמי לדינא משלם לקרבא מתהפכת היא בכלא טב ורע דכתיב ועץ הדעת טוב ורע וגו', ובלקוטים דמכדרשב"י (ח"א סימן כ"ט) וישכן מקדם לגי"ע את הכרובים וגו', בגין אורייתא דאתמר בה עץ חיים היא, ואיהי אורייתא דבע"פ אם זכה בר נש איהי סם חיים דילי ואם לאו היא מתהפכת לו לסה"מ.

20. חידושי הריטב"א מסכת בבא בתרא דף עה עמוד א
ענין עשר חופות שעשה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון בגן עדן. הוא בנגלה, ורומז בנסתר לענין עמוק והעמיק יותר ויותר מי שאמר שהיו י"א, ופי' בתחלת ספר יצירה.

21. מהרש"א חידושי אגדות מסכת בבא בתרא דף עה עמוד א
י' חופות עשה הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון כו'. כי קודם שחטא היה אדם למטה כמלאכי אלהים של מעלה שנתעלו בעשר מעלות כמ"ש במדרשות ע"כ אז נתעלה ג"כ אדם למטה בעשר חופות של כבוד ומ"ד י"א חופות ע"פ כונה זו שהמלאכים הם למעלה מ"א דברים אשר זה למעלה מזה והם ד' יסודות וז' רקיעים נתעלה גם אדם למטה ב"א חופות של כבוד ולפי שחירם אמר לעשות כצורה זאת עולם עם ז' רקיעים והוא נתגאה עליהם אמר לו כן כמ"ש במדרשות וכפרש"י בס' יחזקאל ושומר גרוע מכולן זהב כו' להפליג הענין כי קודם חטאו היה הגרוע ב"י מעלות כבודו הזהב ומשחטא נחסר מכבודו אף הזהב כדאמרינן לא היה ראוי העולם להשתמש בזהב לולי בנין בהמ"ק והמשכן:

22. יחזקאל פרק א,
(ה) וּמִתּוֹכָהּ דְמוֹת אַרְבַּע חַיּוֹת וְזֶה מֵרָאִיָּהוֹן דְמוֹת אָדָם לְהֵנָּה: (ו) וְאַרְבַּעַה פָּנִים לְאַחַת וְאַרְבַּע פָּנִים לְאַחַת לָהֶם: (ז) וְרַגְלֵיהֶם רַגְלֵי יִשְׂרָאֵל וְכַף רַגְלֵיהֶם כַּכַּף רַגְלֵי עֵגֶל וְנִצְצִים כְּעֵין נְחֹשֶׁת קָלָל: ... (י) וְדְמוֹת פְּנֵיהֶם פְּנֵי אָדָם וְפְנֵי אַרְיֵה אֶל־הַיָּמִין לְאַרְבַּעַתָּם וּפְנֵי־שְׂוֹר מִהַשְּׂמָאוֹל לְאַרְבַּעַתָּן וּפְנֵי־נִשְׂוֹר לְאַרְבַּעַתָּן:

23. יחזקאל פרק י,
(ח) וַיְרֵא לְפָרְכִים תְּבִינִית יְד־אָדָם תַּחַת פְּנֵיהֶם: (ט) וְאַרְאָה וְהִנֵּה אַרְבַּעַה אֹפְנִים אֲצֶל הַכְּרוֹבִים אֹפֶן אֶחָד אֲצֶל הַכְּרוֹב אֶחָד וְאֹפֶן אֶחָד אֲצֶל הַכְּרוֹב אֶחָד וּמְרָאֵה הָאֹפְנִים כְּעֵין אָבֹן תְּרַשִּׁישׁ: (י)

וּמְרֵאִיהֶם דְּמוֹת אֶחָד לְאַרְבַּעַתָּם כַּאֲשֶׁר יִהְיֶה הָאוֹפֶן בְּתוֹךְ הָאוֹפֶן: ... וְאַרְבַּעָה פָּנִים לְאַחַד פְּנֵי הָאֶחָד פְּנֵי הַכְּרוֹב וּפְנֵי הַשְּׁנַי פְּנֵי אָדָם וְהַשְּׁלִישִׁי פְּנֵי אַרְיֵה וְהָרְבִיעִי פְּנֵי נֶגֶן: (טו) וַיִּרְמוּ הַכְּרוֹבִים הִיא הַחֲלִיָּה אֲשֶׁר רְאִיתִי בְּנֵה־רִכְבָּר: ... (כ) הִיא הַחֲלִיָּה אֲשֶׁר רְאִיתִי תַּחַת אֱלֹהֵי־יִשְׂרָאֵל בְּנֵה־רִכְבָּר וְאִדָּע פִּי כְּרוֹבִים הִמָּה: (כא) אַרְבַּעָה אַרְבַּעָה פָּנִים לְאַחַד וְאַרְבַּע כְּנָפִים לְאַחַד וְדְמוֹת יְדֵי אָדָם תַּחַת כְּנָפֵיהֶם: (כב) וְדְמוֹת פְּנֵיהֶם הִמָּה הַפָּנִים אֲשֶׁר רְאִיתִי עַל־נֵה־רִכְבָּר מְרֵאִיהֶם וְאוֹתָם אִישׁ אֶל־עֵבֶר פָּגְיוּ יִלְכוּ:

24. יחזקאל פרק כח,

(יג) בַּעֲדוֹ גִּזְרָאֵלְהִים הָיִיתָ כְּלֵאֲבוֹן יִקְרָה מִסִּכְתּוֹ אָדָם פִּטְוָה וְיִהְיֶה תְּרַשִּׁישׁ שֶׁהֵם וַיִּשְׁפֹּה סִפְרֵי נִפְךָ וּבְרָקֶת וְזָהָב מְלֵאכֶת תִּפְיָה וּנְקֻבֵיָה כִּף בְּלוֹם הַבְּרָאָה כּוֹנֵנוּ: (יד) אֶת־כְּרוֹב מִמְּשַׁח הַסּוּכָה וּנְתַתִּיָּה בְּהֵר קָדֵשׁ אֱלֹהִים הָיִיתָ בְּתוֹךְ אַבְנֵי־אֵשׁ הַתְּהַלְכָתָּ: (טו) תָּמִים אַתָּה בְּדַרְכֵיָה מִיּוֹם הַבְּרָאָה עַד־נִמְצָא עוֹלָתָה בָּךְ: (טז) בְּרַב רַכְלָתוֹ מָלוּ תוֹכָךָ חֲמָס וְתַחֲטֵא וְאַחֲלָלָה מֵהֵר אֱלֹהִים וְאַבְדָּה כְּרוֹב הַסִּכּוֹחַ מִתּוֹךְ אַבְנֵי־אֵשׁ: (יז) גְּבַה לְבָבְךָ בְּיָפְיָה שַׁחַת חֲכָמְתָּה עַל־יָפְעָתָה עַל־אֲרָץ הַשְּׁלֵכְתִיָּה לִפְנֵי מַלְאָכִים נְתַתִּיָּה לְרֵאֻוֹה בָּךְ: (יח) מְרַב עוֹנִיָּה בְּעוֹל רַכְלָתוֹ חֲלָלָה מִקְדוּשֵׁיָה וְאוֹצֵא־אֵשׁ מִתּוֹכָהּ הִיא אֲכַלְתָּהּ וְאַתְּמַנָּה לְאֹפֶר עַל־הָאֲרָץ לְעֵינַי כְּלֵי־רְאִיָּה: (יט) כְּלֵי־יּוֹדְעֵיָה בְּעַמִּים שָׁמְמוּ עֲלֶיָה בְּלִהוֹת הָיִיתָ וְאֵינְךָ עַד־עוֹלָם: פ

25. תלמוד בבלי מסכת יומא דף נד עמוד ב

אָמַר רִישׁ לְקִישׁ, בְּשַׁעָה שֶׁנִּכְנְסוּ נַכְרִים [עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים] לְהִיכַל, מִצְּאוּ כְּרוֹבִים הַמְעוֹרְרִין זֶה בְּזֶה, הוֹצִיאוּ אוֹתוֹן לְשׁוֹק, וְאָמְרוּ, יִשְׂרָאֵל הִלְכוּ שֶׁבִרְכַתּוֹ בְּרָכָה, וְקָלְלָתוֹ קָלְלָה, עוֹסְקִין בְּדַבְּרִים הַלְלוּ! מִיָּד הִזְלוּם, שֶׁנֶּאֱמַר, (איכה א) "כָּל מַכְבְּדֵיהָ הִזְלוּהָ, כִּי רָאוּ עֲרוֹתָהּ":

26. רש"י מסכת יומא דף נד עמוד ב

כאיש המעורה בלוייה שלו - הנדבק וחיבוק באשתו בין זרועותיו.

27. תלמוד בבא בתרא דף צט.א

כִּיצַד הֵן עוֹמְדִין? רַבִּי יוֹחָנָן וְרַבִּי אֶלְעָזָר, חַד אָמַר, פְּנִיָּהֶם אִישׁ אֶל אַחִיו, וְחַד אָמַר, פְּנִיָּהֶם לְבֵית. וְלִמָּאן דְּאָמַר, פְּנִיָּהֶם אִישׁ אֶל אַחִיו, הִכְתִּיב, (ד"ה ב ג) "וּפְנִיָּהֶם לְבֵית!" לֹא קִשְׂיָא, כָּאֵן - בְּזִמְן שֶׁיִּשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, כָּאֵן - בְּזִמְן שֶׁאִין יִשְׂרָאֵל עוֹשִׂין רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם.

28. ר' חיים פלטיאל שמות פרשת תרומה פרק כה פסוק יח

(יח) ועשית. במדרש מקשי' למה שנים כרובים, נגד יי אלהים, פיי שניים ראייה מדת הרחמים ומידת הדין, ושלמה הוסיף עוד שנים כי כל מדה נחלקת לשנים, צדיק וטוב לו צדיק ורע לו רשע וטוב לו רשע ורע לו.

29. זוהר חלק ג דף נט/א

וּכְתִיב, (במדבר ז) וַיִּשְׁמַע אֶת הַקּוֹל מִדְּבַר אֱלֹהִים מִבֵּין שְׁנֵי הַכְּרוֹבִים וַיְדַבֵּר אֵלָיו. רַבִּי יִצְחָק אָמַר, מִכָּאֵן אוֹלִיפְנָא דְּבַכְל אֶתְר דְּלֹא אִשְׁתַּכַּח דְּכֵר וְנוֹקְבָא, לֹאֻ פְּדָאִי לְמַחְמֵי אִפִּי שְׂכִינְתָא. הַדָּא הוּא דְּכְתִיב, (תהלים קמ) יִשְׁבוּ יִשְׂרָאֵל אֶת פְּנִיָּה, וְתַנְיִנְן, כְּתִיב, (דברים לב) צְדִיק וְיִשְׂרָאֵל הוּא, דְּכֵר וְנוֹקְבָא, אוֹף הִכָּא כְּרוֹבִים דְּכֵר וְנוֹקְבָא. וְעֲלִיָּהוּ כְּתִיב, (תהלים צט) אַתָּה כּוֹנֵנֵת מִיִּשְׂרָאֵל. וְעַמִּים בְּמִישְׁרִים. וּבְגִינֵי כָּךְ, (שמות כה) וּפְנִיָּהֶם אִישׁ אֶל אַחִיו, וְהָא אוֹקִימָנָא. (דף נ"ט ע"ב):

30. ספר רסיסי לילה אות [יא] ד"ה וא'

דבטי' באב נולד משיח. וכ"א (יומא נד:) דבחורבן מצאו כרובים מעורים זה בזה וידוע דזהו התחברות בני ישראל לאביהם שבשמים.